

3) omavalitsuste esinduskogude valimisega.

§ 41. (§37) Hääleõiguslik on iga kodanik, kes on saanud kaheksateist aastat vanaks.

§ 42. (§38) Hääleõiguslikud ei ole kodanikud, kes on kohtu poolt tunnistatud teovõimetuks.

§ 43. (§39) Hääletamisest ei võta osa kodanikud, kes on kohtu poolt süüdi mõistetud ja kannavad vabaduskaotuslikku karistust kinnipidamiskohtades.

§ 44. (§40) Rahvahääletus toimub ainult põhiseaduses ette nähtud juhtudel.

Rahvushääletuse korraldamise otsustab riigikogu.

Rahvahääletuse tulemus omandab seaduse jõu kui poolt antud häälte arv ületab vastu antud häälte arvu.

§ 45. (§41) Riigikogu võib määrata rahvaküsitluse, et teada saada rahva seisukohta mingis põhimõttelises küsimuses.

Rahvaküsitluse tulemusel ei ole seaduse jõudu.

§ 46. (§42) Rahva suveräänse tahte kujundamisel ja väljendamisel osalevad poliitilised erakonnad, mille moodustamine ja tegevus on vaba põhiseadusega sätestatud piires. Erakondade ülesehitus ja tegevus peab vastama demokraatia printsiipidele. Nad on kohustatud austama Eesti riiklikku iseseisvust ja sõltumatust.

Erakond, mis on oma eesmärkide või oma liikmete tegevuse tõttu püüavad tuua kahju vaba demokraatliku korra alustele või seda kõrvaldada või panna ohtu Eesti rahvusriigi olemasolu, on põhiseaduse vastased. Erakonna põhiseaduse vastaseks tunnistamise otsustab Riigikohus.

#### A L T E R N A T I I V:

Paragrahvi 42 teine lõik välja jätta.

§ 47. (§43) Põhiseadusliku riigikorra vägivaldsele muutmisele omaalgatuslik vastuhakkamine on rahva põhiseaduslik õigus.

### IV. PEATÜKK

#### Riigivanem

§48. (§42) Riigivanem on Eesti Vabariigi riigipea.

Riigivanem on Eesti riigi esindaja ja riigivõimu ühtsuse kandja.

Riigivanema kohus on hoolt kanda, et oleks tagatud põhiseadusest kinnipidamine.



§49. (§43) Riigivanem täidab põhiseaduses ettenähtud ülesandeid, sealhulgas:

1) määrab riigikogu uue koosseisu korralised valimised vastavalt põhiseaduse §52\* ja riigikogu uue koosseisu erakorralised valimised vastavalt põhiseaduse §65\* ja 84\*;

2) kutsub kokku riigikogu uue koosseisu vastavalt põhiseaduse § 59;

3) esitab riigikogule peaministri kandidaadi;

4) peaministri esildisel nimetab ametisse ja vabastab ametist ministrid;

5) kirjutab alla riigikogus vastuvõetud seadustele või saadab need riigikogusse tagasi vastavalt põhiseaduse §75\*.

6) kuulutab oma otsusega välja riigikogu poolt vastu võetud riigieelarve;

7) kirjutab alla ratifitseerimiskirjad vastavalt põhiseaduse §85;

8) määrab riigikogu ettepanekul rahvahääletuse ja rahvaküsitluse vastavalt põhiseaduse § 77\*;

9) kutsub kokku riigikogu erakorraliseks istungiks;

10) võib alata põhiseaduse muutmist;

11) määrab uue riigivanema valimised vastavalt põhiseaduse § 44;

12) nimetab ja kutsub tagasi vabariigi valitsuse ettepanekul Eesti Vabariigi diplomaatilised esindajad välisriikides ja rahvusvahelistes organisatsioonides ning võtab vastu Eesti Vabariiki akrediteeritud välisriikide diplomaatiliste esindajate volikirjad;

13) teeb riigikogule ettepaneku õiguskantsleri, riigikontrolöri, ülemkohtu esimehe ja kaitseväge juhataja ametisse nimetamiseks;

14) nimetab riigikohtu ettepanekul ametisse kohtunikud;

15) Eesti Panga nõukogu ettepanekul nimetab ametisse ja vabastab ametist Eesti Panga presidendi;

16) annab armu;

17) annab riiklikke autasusid ja teenetemärke;



18) on Eesti Vabariigi riigikaitse kõrgeim juht.

§50. (§44) Riigivanem valitakse ametisse viieks aastaks. Ükski isik ei tohi olla valitud riigivanemaks rohkem kui kaheks ametiajaks järjestikku.

Uue riigivanema korralised valimised toimuvad mitte varem kui kuuskümmend ja mitte hiljem kui kümme päeva enne riigivanema volituste lõppemist.

§51. (§45) Vabariigi president astub ametisse Riigikogu ees Eesti rahvale järgmise ametivande andmisega: "Mina, N.N. astudes rahva tahtel vabariigi presidendi ametisse, töotan pühalikult vankumata kaitsta Eesti Vabariigi põhiseadust ja seadusi, õiglaselt ja erapooletult teostada minule antud võimu ja ustavalt täita oma kohuseid kõigi oma võimetega ja parima arusaamisega Eesti rahva ja vabariigi kasuks."

§52. (§46) Riigivanema valib oma seadusliku koosseisu enamusega valimiskogu, mis koosneb riigikogu liikmetest ja vähemalt sajast esimese astme kohaliku omavalitsuse esinduskogude poolt delegeeritud liikmest. Valimiskogu moodustamise korra ning valimise korra määrab seadus.

§53. (§47) Riigivanemaks võib kandideerida iga Eestikodanik, kes on vähemalt nelikümmend aastat vana ja kes on vähemalt kümme aastat elanud Eestis.

Kandidaadi ülesseadmise õigus on ühel viiendikul valimiskogu liikmetest või kümnel tuhandel hääleõiguslikul kodanikul.

§ 54. (§48) Riigivanema volitused lõpevad ennetähtaegselt järgmistel juhtudel:

- 1) ametist tagasiastumisega;
- 2) tema suhtes süüdimõistva kohtuotsuse jõustumisega;
- 3) juhul kui riigivanema tervisliku seisundi tõttu on püsivalt takistatud tema ametikohuste täitmine, riigikogus 2/3 häälteenamusega tehtud otsuse alusel;
- 4) riigivanema surma korral.

§ 55. (§49) Riigivanema volituste ennetähtaegsel lõppemisel lähevad tema kohustused ajutiselt üle riigikogu juhatajale, kes määrab viivitamatult uue riigivanema valimised.

Ajal, mil riigikogu juhataja asendab riigivanemat, loetakse ta riigikogu koosseisust lahkunuks ja teda asendab riigikogu juhatajana üks riigikogu asejuhatajatest riigikogu



valikul.

§ 56. (§50) Riigivanem ei tohi olla riigikogu liige ega mingil teisel palgalisel ametikohal.

Riigivanem peab olema tsiviilisik.

Kui riigikogu liige valitakse riigivanemaks, astub tema kohale riigikogu asendajaliige, kui selline on olemas.

§ 57. (§51) Riigivanemat võib kriminaalvastutusele võtta riigikogu liikmete enamuse nõusolekul.

Pärast süüdistuse esitamist astub riigivanem tagasi kuni kohtuotsuse jõustumiseni.

Riigivanema süü küsimise otsustab riigikogu.

## V. PEATÜKK

### Riigikogu

§ 58. (§50) Seadusandlik võim Eesti Vabariigis kuulub Riigikogule.

§ 59. (§51) Riigikogu koosneb saja ühest liikmest, kes valitakse üldisel, ühetaolisel, otsesel ja salajasel hääletamisel neljaks aastaks. Riigikogu liikmete volitused algavad uue koosseisu esimese istungi kokkutulemisega ja samast päevast lõpevad eelmise koosseisu volitused.

§ 60. (§52) Riigikogu valimisel lähtutakse proportsionaalsuse põhimõttest.

Riigikogu ennetähtaegsed valimised toimuvad mitte enne kui kuuskümmend ja mitte hiljem kui üheksakümmend päeva pärast valimiste väljakuulutamist.

Riigikogu valimise korra määrab riigikogu valimisseadus.

§ 61. (§53) Riigikogusse võib kandideerida iga vähemalt 21-aastane hääleõiguslik Eesti kodanik.

§ 62. (§54) Riigikogu liige annab kohustuste täitmisele asudes ametivande jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale.

§ 63. (§55) Kui Riigikogu liige astub riigi teenistusse riigivanema, valitsuse liikme, riigikontrolöri, õiguskantsleri, Eesti Panga presidendi või kohtunikuna, kui ta tervislikul või muul põhjusel on pikaajaliselt takistatud töötamast Riigikogus, samuti kui ta sureb, siis astub tema asemele riigikogus asendusliige.

Riigikogu liikme asendamise korra määrab valimisseadus.

§ 64. (§56) Riigikogu lahendab kõiki Eesti riigielu küsimusi, mis põhiseadusega ei ole antud rahva, riigivanema, vabariigi valitsuse või teiste riigivõimude või omavalitsuste



kuulutab riigivanem välja Riigikogu ennetähtaegsed valimised vastavalt põhiseaduse § 52.

## IX. PEATÜKK

### Välislepingud

§ 114. (§85) Eesti Vabariigi suhtlemise korra välisriikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega määrab seadus.

§ 115. (§86) Riigikogu ratifitseerib ja demonstreerib Eesti Vabariigi lepinguid:

- 1) mis muudavad riigipiire;
- 2) mille rakendamiseks on tarvis Eesti Vabariigi seaduste vastuvõtmist, muutmist või tühistamist;
- 3) mille kohaselt Eesti Vabariik ühineb rahvusvaheliste organisatsioonide või liitudega;
- 4) millega Eesti Vabariik võtab endale varalisi kohustusi;
- 5) milles ratifitseerimine on ette nähtud.

§ 116. (§87) Välislepingud, millega muudetakse riigipiire, nõuavad riigikogu ratifitseerimiseks 2/3 liikmete häälteenamust.

§ 117. (§88) Eesti Vabariik ei sõlmi välislepinguid, mis on vastuolus põhiseadusega.

§ 118. (§89) Kui Eesti Vabariigi seadused või muud aktid on vastuolus Riigikogu poolt ratifitseeritud välislepingutega, kohaldatakse välislepingu sätteid.

## 10. PEATÜKK

### Riigikaitse

§ 119. (§88) Eesti Vabariik ei kapituleeru. Kellelgi ei ole õigust kirjutada alla Eesti Vabariigi sõjalise kapitulatsiooni aktile.

Alternatiiv: jätta §115 välja.

§ 120. (§89) Igal Eesti Vabariigi kodanikul on õigus ja